

Клочко А.М., Логвиненко М.І. Зарубіжний досвід протидії розбійним нападам на банківські установи. Ж. // Наше Право. – Київ, 2012. – № 3. – Ч.2. – С. 121-123.

УДК 343.8/343.9

А.М.Клочко

*Кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри АГПФЕБ
юридичного факультету СумДУ*

М.І. Логвиненко

*Кандидат юридичних наук,
доцент кафедри АГПФЕБ
юридичного факультету СумДУ*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРОТИДІЇ РОЗБІЙНИМ НАПАДАМ НА БАНКІВСЬКІ УСТАНОВИ

Проаналізовано досвід зарубіжних країн щодо запобігання вчиненню розбійних нападів на банківські установи, акцентується увага на найбільш ефективних зарубіжних розробках в цьому напрямку.

Ключові слова: *розбійні напади, банківські установи, співробітництво, обмін досвідом.*

Проанализирован опыт иностранных государств относительно предупреждения совершения разбойных нападений на банковские учреждения, акцентируется внимание на наиболее эффективных зарубежных разработках в этом направлении.

Ключевые слова: *разбойные нападения, банковские учреждения, сотрудничество, обмен опытом.*

An experience of the foreign states in sphere of prevention of bank robberies is analyzed; an attention is focused upon the most effective foreign developments of this problem.

Key words: *bank robberies, collaboration, exchange by experience.*

Банківська система з моменту виникнення до теперішнього часу привертала і продовжує привертати увагу криміналітету. Зростання кількості розбійних нападів на банки свідчить про привабливість цих об'єктів для

злочинців, у зв'язку з тим, що в них концентруються значні фінансові кошти.

Загальні питання кримінально-правової та кримінологічної характеристик, а також запобігання розбійним нападам дослідили у своїх роботах такі вітчизняні вчені, як М.І. Бажанов, О.М. Бандурка, В.С. Батиргареєва, А.П. Закалюк, В.В. Голіна, І.М. Даньшин, Л.М. Давиденко, А.Ф. Зелінський, В.П. Ємельянов, А.О. Пінаєв, С.В. Трофимов та ін. Наукові засади дослідження цих суспільно небезпечних діянь були предметом розгляду російських вчених-криміналістів, зокрема, Г.М. Борзенкова, Л.Д. Гаухмана, М.А. Гельфера, М.М. Ісаєва, Г.Л. Крігера, Ю.І. Ляпунова, М.П. Михайлова та багатьох інших науковців.

Актуальність теми статті обумовлена зростанням кількісних показників вчинення розбійних нападів банківські установи в Україні, та позитивним досвідом іноземних держав щодо запобігання цим злочинам.

В умовах сучасного життя розбійні напади на банки набувають характеру кримінального промислу. Злочинці використовують автоматичну вогнепальну зброю, мобільні засоби пересування, сучасне технологічне обладнання й засоби зв'язку, ретельно вивчають діяльність банківських установ, збирають інформацію про порядок їх роботи, режим інкасації, наявність великих грошових сум та інших цінностей. Напади заподіюють значну матеріальну шкоду, а також пов'язані із посяганнями на здоров'я та життя людей. Водночас, близько 50 % розбійних нападів на банківські установи стають нерозкритими, а запобігання їм залишається не достатньо неефективним. В Україні протягом 2008-2009 рр. кількість нападів на банки зросла в 2,4 раза, проте у середньому за останні 10 років не перевищує 100 розбійних нападів щороку.

Кількість банківських установ, що піддаються розбійним посяганням, також залежить від загального рівня криміналізації країни. Так, найбільш безпечною країною з позицій захисту від розбійних нападів на банківські установи є Японія, в якій протягом останнього десятиріччя ХХ ст. щорічно піддавалося нападу 0,6 % від загальної кількості офісів банків, а

найнебезпечніша – США (19,1 %). В останні десятиліття найбільш часто використовувалися способи грабежів і розбійних нападів на банки залежно від їх технічної оснащеності і впровадження нового обладнання, зокрема банкоматів.

Як свідчить статистика ФБР, у 2010 р. у банках та інших фінансових структурах США було вчинено 74 крадіжки зі зломом, а також 8 фактів розкрадання грошей і 13 вимагань. Таким чином, загальна кількість злочинів відносно американських банків склала 5628 [1].

Запобіганню розбійним нападам на банківські та інші установи в Україні, певною мірою має сприяти вивчення превентивної діяльності правоохоронних структур іноземних країн світу і запозичення їх позитивного досвіду.

Розшуку злочинців, сприяє складання якісних словесних портретів. Яскравим прикладом цього може бути чоловік, прозваний федеральними службами «картопляним бандитом», який вчетверте у штаті Огайо (США) вчинив напад на банк. Так, у приміщенні банку м. Колумбус він передав службовцю записку, у якій було вказано, що він вчиняє напад, у нього є зброя і йому потрібна готівка. Характерно, що працівники банку відразу впізнали його як людину, яку розшукує поліція: чоловік близько 30-ти років, середньої статури із зачіскою у стилі mullet (англ. – «картопля»), як і під час попередніх нападів був у сонцезахисних окулярах і бейсболці «Сіетлівських моряків», у руках якого була велика сумка, у якій, звичайно, носять книги. Він підозрюється в нападах, вчинених у м. Колумбус 5 і 6 травня та 18 і 27 червня 2011 р. [2].

З урахуванням зазначених обставини, необхідним є врахування таких факторів як:) високий рівень підготовки експертів-криміналістів, які складають «фоторобот»; в) належна якість відеоапаратури, що фіксує злочинця; в) вироблені навички працівників служб охорони та персоналу фіксувати індивідуальні ознаки злочинців.

У сфері безпеки іноземних банківських установ провідну роль відіграють

технічні системи захисту під спостереженням людини. Ідеальний варіант – повністю автономна система захисту, керована кількома операторами, яка сама оцінює ступінь загрози й може підняти тривогу без їхньої участі. Надійність технологій та технічних засобів обмежена лише якістю їх виготовлення і рівнем обслуговування. Ця проблема актуальна й для нашої країни, оскільки банківська система орієнтується на створення власної фізичної охорони або використання охоронних послуг приватних структур за умов законодавчого забезпечення їх правом користування вогнепальною зброєю.

Характерно, що у французьких банках застосовується спеціальне устаткування захисту, а саме: а) замки з електричним блокуванням, контрольовані службою безпеки банку, що забезпечують можливість розмежування доступу співробітників за допомогою ідентифікаційних пластикових карток; б) шлюзи безпеки при вході у банк, які дозволяють увійти в банк тільки одній людині, послідовно відкриваючи й закриваючи двері; в) безшумна сигналізація: натискання таємної кнопки касиром, операціоністом або іншим службовцем банку не включає сирену або дзвінок у даному приміщенні, а викликає сигнал тривоги в охоронних службах; г) падаючі броньовані жалюзі, що встановлюються в стійці каси, які при виникненні загрози натисканням кнопки автоматично падають за 1-2 секунди; д) застосування відкритих та закритих телекамер (при цьому все частіше віддається перевага схованим телекамерам, які забезпечують запис зображення, коли людина не припускає, що за нею стежать).

Крім того, часто на випадок грабежу або розбійного нападу додатково застосовуються спеціально позначені купюри, які виявляються детектором валюти при спробі здати їх у банк або забруднююча фарба. Ефективність зазначених засобів при нападах, безумовно, неоднакова.

У сфері безпеки банківських установ Франції поступово відбувається перехід від орієнтації на фізичну охорону – озброєної служби безпеки – до використання спеціальних засобів захисту й сигналізації, які або самі нейтралізують загрозу, або сповіщають про неї поліцію й службу безпеки. Ця

тенденція зумовлена високими витратами на фізичну охорону. Крім того, ефективність фізичної охорони досить обмежена, оскільки охоронцям властивий так званий «людський фактор», схильність до звикання, стомлення, помилок та інших вад, що заважають забезпеченню функції охорони.

Незважаючи на досить високу технічну оснащеність французьких банків, у 1993 р. тільки у 8,8 %, а в 1992 р. у 8,6 % випадків злочинці були затримані в банках завдяки технічним засобам або були змушені відмовитися від своєї мети, оскільки не змогли подолати систему захисту.

Дослідження кримінологічної безпеки банківських установ надає підстави для висновку, що при постійному технічному прогресі збільшується технічна оснащеність не тільки банків, а й злочинців, а тому досягти абсолютного захисту неможливо. Отже, витрати на забезпечення безпеки повинні бути співрозмірними охоронюваним цінностям. Реальна безпека має передбачати не лише фізичну охорону банку, а й застосування технічних засобів захисту, спостереження й оповіщення. Однак, завжди слід враховувати, що будь-які технічні засоби використовуються людьми, які найчастіше відповідають за роботу систем охорони. Отже, без комплексного підходу не можна досягти вирішення проблем безпеки [3].

Однією з важливих проблем запобігання наслідкам розбійних нападів на банківські установи є спеціальна підготовка працівників органів внутрішніх справ щодо професійного ведення переговорів зі злочинцями, дії яких загрожують здоров'ю та життю заручників, що, до речі, стосується й інших злочинів (замах на вбивство (ст. 115), захоплення заручників (ст. 147), бандитизм (ст. 257), терористичні акти (ст. 258, ст. 258-2), масові заворушення (ст. 294), дії, що дезорганізують роботу установ виконання покарань (ст. 392 КК) тощо. Очевидно, що підготовка таких фахівців має здійснюватися у відомчих навчальних закладах системи МВС України, наприклад за спеціальністю «психологія». Однією з найважливіх практичних форм запобігання розбійним нападам на банківські установи є організація та

проведення семінарів-нарад за участю керівного складу державної служби охорони, управлінь спеціалізованої служби охорони органів внутрішніх справ для підбиття підсумків роботи та обміну досвідом, проведення навчально-тренувальних занять щодо відбиття умовного розбійного нападу на банківську установу із залученням особового складу спецпідрозділів органів внутрішніх справ і внутрішніх військ.

Умови навчань мають бути наближені до реального нападу: проникнення групи осіб у приміщення банку, ліквідація внутрішньої охорони, захоплення заручників, переговори, умови нападників, умовне захоплення злочинців підрозділами спеціального призначення [4].

Варто зробити наголос на необхідності регулярного висвітлення у засобах масової інформації фактів вчинення розбійних нападів на банківські установи, а також демонстрації судових процесів над злочинцями, які вчинюють зазначені суспільно-небезпечні діяння.

Підсумовуючи викладене, зауважимо, що вивчення правоохоронної практики боротьби зі злочинністю у розвинутих країнах світу та запозичення їх позитивного досвіду, досить важливо для України, яка прагне стати повноправним членом світового співтовариства.

Література:

1. ФБР рассказало, когда чаще всего грабят банки в США [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sobutiya.net/ekonomika/fbr-rasskazalo-kogda-chasche-vsego-grabyat-banki-v-ssha.html>.
2. Преступник ограбил еще один банк в штате Огайо, это уже четвертое его нападение [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ohrana.ru/news/2527>.
3. Эффективность защиты банков. Опыт Франции. Банковские технологии [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.opta.com.ua/artext.asp?id=58&mm=2> 14/04/2003.
4. Поломошнова Л. Нападение отбито. Начальник управления специализированной службы охраны департамента внутренних дел

Восточноказахстанской обл. [Электронный ресурс] / Е. Жумадилов. - Режим
доступу : <http://www.izvestia.kz/node/15259>.